

IJTIMOY TARMOQ TEXNIKALARINING JADALLIK BILAN RIVOJLANAYOTGANLIGINING IJOBIIY VA SALBIY TARAFLARI

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti

Xalqaro va audovizual jurnalistika fakulteti

Xalqaro jurnalistika yo'nalishi 4 bosqich talabasi

Pardaboyeva Shaxnoza Ziyodilla qizi

Annotatsiya. Ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi odamlarning ulanish va muloqot qilish usullarini tubdan o'zgartirib, tezkor ulanish va ma'lumot almashishning yangi davrini boshlab berdi. Ushbu maqola ushbu hodisaning ijobiy va salbiy tomonlarini o'rganib chiqadi, aloqa va axborotni tarqatish kabi ijobiy tomonlarni, shuningdek, maxfiylik muammolari va ruhiy salomatlikka potentsial ta'sirlar kabi salbiy oqibatlarni o'rganadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, jadal rivojlanish, ijobiy va salbiy tomonlari, ulanish, aloqa, maxfiylik, ruhiy salomatlik.

Аннотация. Стремительное развитие социальных сетей коренным образом изменило способ общения и общения людей, открыв новую эру быстрого подключения и обмена информацией. В этой статье рассматриваются плюсы и минусы этого явления, исследуются плюсы, такие как общение и распространение информации, а также негативные последствия, такие как проблемы с конфиденциальностью и потенциальные последствия для психического здоровья.

Ключевые слова: социальные сети, быстрое развитие, плюсы и минусы, связь, общение, конфиденциальность, психическое здоровье.

Annotation. The rapid development of social networks has radically changed the way people connect and communicate, ushering in a new era of fast connection and information sharing. This article explores the pros and cons of this phenomenon, exploring positive aspects such as communication and dissemination of information, as well as negative consequences such as privacy issues and potential effects on mental health.

Keywords: social networks, rapid development, pros and cons, connectivity, communication, privacy, mental health.

Raqamli asrda ijtimoiy tarmoqlar hayotimizning ajralmas qismi sifatida paydo bo'lib, biz qanday muloqot qilishimiz, o'zaro ta'sir qilishimiz va ma'lumot almashishimizni o'zgartirdik. Ushbu platformalarning jadal rivojlanishi misli ko'rilmagan ulanish va kirish imkoniyatini yaratdi. Biroq, bu taraqqiyot kamchiliklardan xoli emas. Ushbu maqola ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishining ijobiy va salbiy tomonlarini o'rganishga, ularning shaxslarga va umuman jamiyatga ijobiy va salbiy ta'sirini yoritishga qaratilgan.

Ushbu maqolada mavjud adabiyotlar va ijtimoiy tarmoqlar va ularning rivojlanishi bilan bog‘liq tadqiqotlar ko‘rib chiqiladi. Mavzuga muvozanatli nuqtai nazarni taqdim etish uchun turli manbalarni har tomonlama tahlil qilish o‘tkazildi.

Ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi bizning muloqot qilish, ma'lumot almashish va bir-birimiz bilan o'zaro munosabatlarimizda sezilarli o'zgarishlarga olib keldi. Ushbu hodisaning ko'plab afzalliklari mavjud bo'lsa-da, e'tiborga olish kerak bo'lgan bir nechta kamchiliklar ham mavjud. Ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishining ba'zi ijobiy va salbiy tomonlari:

Ijobiy taraflari:

- Global ulanish: ijtimoiy tarmoqlar butun dunyo bo'ylab odamlarni bog'lab, geografik chegaralardan qat'i nazar, shaxslar bilan muloqot qilish va hamkorlik qilish imkonini beradi.

- Axborot almashish: ijtimoiy tarmoqlar ma'lumot, yangiliklar va yangilanishlarni tez almashish imkonini beradi. Bu muhim masalalar va voqealar to'g'risida xabardorlikni tarqatishga yordam beradi.

- Kengaytirilgan aloqa: ijtimoiy tarmoqlar masofadan qat'i nazar, oila va do'stlar bilan aloqada bo'lishni osonlashtirdi. Ular matn, ovoz va video orqali real vaqtda muloqot qilish uchun platformalarni taqdim etadi.

- Tarmoq va kasbiy o'sish: LinkedIn kabi ijtimoiy tarmoqlar mutaxassislariga ulanish, tushuncha almashish va o'z martabalarini oshirish imkoniyatini beradi. Ular, shuningdek, ish imkoniyatlarini kashf qilishni osonlashtiradi.

- Xabardorlik va faollik: ijtimoiy tarmoqlar ijtimoiy, siyosiy va ekologik muammolar to'g'risida xabardorlikni oshirishda hal qiluvchi rol o'ynadi. Ular ommaviy harakatlar va faollikni tezda tezlashishiga imkon berdi.

- Ijodkorlik va ifoda: Instagram, TikTok va YouTube kabi platformalar odamlarga o'z ijodiy iste'dodlarini namoyish etish, o'zini namoyon qilish va ijodkorlik tuyg'usini rivojlantirish imkonini beradi.

- Jamiyat qurilishi: ijtimoiy tarmoqlar umumiy manfaatlarga ega bo'lgan odamlarning birlashishi uchun joy ajratib, qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv jamoalarni yaratishga yordam beradi.

Salbiy taraflari:

- Maxfiylik muammolari: ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi maxfiylik bilan bog'liq xavotirlarga olib keldi. Shaxsiy ma'lumotlarga osongina kirish va noto'g'ri foydalanish mumkin, bu shaxsni o'g'irlash, kiberhujum va onlayn ta'qibning boshqa shakllariga olib keladi.

- Kiberhujum va ta'qiblar: ijtimoiy tarmoqlar tomonidan taqdim etilgan anonimlik kiberhujum, trolling va ta'qiblarga olib kelishi mumkin, bu esa shaxslarning aqliy va hissiy farovonligiga ta'sir qiladi.

- Noto'g'ri ma'lumotlarning tarqalishi: ijtimoiy tarmoqlar noto'g'ri ma'lumotlar va mish-mishlarning tez tarqalishini osonlashtirishi mumkin, bu esa noto'g'ri ma'lumotlarga va jamoatchilik fikrini manipulyatsiya qilishga olib keladi.

- **Giyohvandlik va ruhiy Salomatlik:** ijtimoiy tarmoqlardan haddan tashqari foydalanish giyohvandlik va ruhiy salomatlikka salbiy ta'sirlar, jumladan, izolyatsiya, depressiya va tashvish hissi bilan bog'liq.

- **Filtr pufakchalari va Echo kameralari:** ijtimoiy tarmoqlardagi algoritmlar ko'pincha foydalanuvchilarga mavjud e'tiqodlariga mos keladigan tarkibni namoyish etadi, filtr pufakchalari va echo kameralarini yaratadi, bu turli istiqbollarga ta'sir qilishni cheklaydi.

- **Vaqt iste'moli:** ijtimoiy tarmoqlarning o'ziga qaramligi ortiqcha vaqt sarflanishiga olib kelishi mumkin, bu esa unumdorlik va Real hayot munosabatlariga salbiy ta'sir qiladi.

- **Qiyosiy ijtimoiy bosim:** ijtimoiy tarmoqlardagi kontentning tanlangan tabiati, shaxslar o'zlarini boshqalar bilan solishtirganda, o'zini past baholash va o'zini past baholash tuyg'ulariga olib kelishi mumkin.

- **Onlayn taqlid va firibgarlik:** ijtimoiy tarmoqlardan firibgarlik faoliyati, jumladan, onlayn firibgarlik, fishing va catfishing uchun foydalanish mumkin.

Ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi global ulanish va ma'lumot almashish kabi ko'plab afzalliklarga olib kelgan bo'lsa-da, u muhim muammolarni, jumladan, maxfiylik muammolari, noto'g'ri ma'lumotlar va ruhiy salomatlikka salbiy ta'sirlarni keltirib chiqardi. Ushbu platformalarning afzalliklari va kamchiliklarini muvozanatlash ularning kamchiliklarini yumshatish bilan birga ijobiy ta'sir ko'rsatish imkoniyatlaridan foydalanish uchun juda muhimdir.

Ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi shubhasiz jamiyat matosini o'zgartirib, misli ko'rilmagan miqyosda muloqot, ulanish va fikr almashishni osonlashtirdi. Biroq, salbiy oqibatlarni e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Maxfiylikning buzilishi, ruhiy salomatlik muammolari, noto'g'ri ma'lumotlarning tarqalishi va haqiqiylikning eroziyasi bu raqamli landshaftni boshqarishda hal qilinishi kerak bo'lgan muhim tashvishlardir.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi foyda va qiyinchiliklarni keltirib chiqardi. Kamchiliklarni yumshatish paytida potentsialdan foydalanish uchun ko'p qirrali yondashuv talab etiladi:

- **Kengaytirilgan Maxfiylik choralari:** ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchi ma'lumotlarini himoya qilishni birinchi o'ringa qo'yishi va maxfiylik xususiyatlarini doimiy ravishda yaxshilashi kerak.

- **Raqamli savodxonlik:** raqamli savodxonlikni targ'ib qilish foydalanuvchilarga ma'lumotni tanqidiy baholash va ijtimoiy platformalarda harakat qilishda ongli qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi.

- **Ehtiyotkorlik bilan foydalanish:** foydalanuvchilarni ijtimoiy tarmoqlardan oqilona va me'yorida foydalanishga undash ruhiy salomatlikka salbiy ta'sirni kamaytirishga yordam beradi.

- Faktlarni tekshirish va moderatsiya: platformalar noto'g'ri ma'lumotlarning tarqalishini oldini olish uchun ishonchli faktlarni tekshirish mexanizmlarini va tarkibni samarali moderatsiyasini amalga oshirishi kerak.

- Haqiqiylikni targ'ib qilish: mashhurlik ko'rsatkichlaridan ko'ra haqiqiylikni qadrlaydigan madaniyatni tarbiyalash foydalanuvchilarni o'zlarini chinakam onlayn ko'rsatishga undashi mumkin.

Oxir-oqibat, ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi ikki qirrali qilichdir. Jamiyat sifatida biz birgalikda muvozanatli va sog'lom raqamli kelajak uchun kamchiliklarni minimallashtirish bilan birga foydalarni maksimal darajada oshirishga harakat qilishimiz kerak.

ADABIYOTLAR:

1. Акулич, М.М. (2012) Троллинг в социальных сетях: возникновение и развитие. Электронный ресурс. // journals.rudn.ru > sociology > article.

2. Курилкин, А. В. (2019) Проблемы информационно- психологического манипулирования в пространстве сети Facebook. Электронный ресурс.

3. Котенко И.В., Воронцов В.В. Аналитические модели распространения сетевых червей // Труды СПИИРАН. 2007. Вып.

4. С. 208-224. 4. Д.А. Губанов, Д.А. Новиков, А.Г. Чхартишвили, Модели информационного влияния и информационного управления в социальных сетях // Проблемы управления, 2009, № 5, С. 28–35

5. Savchenko I.I., Gatcenko O.I. Analytical review of methods of providing internet anonymity // Automatic Control and Computer Sciences - 2015, Vol. 49, No. 8, P. 696-700